

**ZÁPIS ZE ZASEDÁNÍ VÝBORU PRO PRÁVA DÍTĚTE
ZE DNE 13. ČERVENCE 2017**

Doba konání: 10:00 – 14:00

Přítomni: K. Šimáčková Laurenčíková (předsedkyně), P. Ali Doláková, M. Ďord', D. Hovorka (zástupce za A. Hofschneiderovou), P. Kačírková, A. Křístek, B. Rittichová (zástupkyně za J. Sosnu), D. Strupek, H. Štěrbová

Hosté: M. Hájková z MŠMT, členka Rady vlády ČR pro lidská práva

Omluveni: P. Binková, A. Hofschneiderová, M. Ježek, L. Kantůrková, H. Pazlarová, M. Šimůnková, Š. Tyburcová, D. Vrabcová

Sekretariát: P. Kalenská (tajemnice)

Členové vyjádřili souhlas s Programem zasedání.

M. Hájková podala zprávu o jednání na Radě vlády pro lidská práva, jejíž je členkou. Rada vlády pro lidská práva na svém červnovém zasedání se opět zabývala podnětem Výboru pro práva dítěte týkajícího se předkladů obecných komentářů k Úmluvě o právech dítěte. Jednání nyní budou probíhat na resortech, které zaslaly Úřadu vlády svůj odhad nákladů překladů. K. Laurenčíková shrnuje, že nyní se zřejmě nepodaří vytvořit specializované překladatelské oddělení. P. Kačírková uvedla, že přednese kritiku současného stavu na tzv. Pre-Sessions univerzálního periodického přezkumu.

D. Hovorka upozornil na publikaci MPSV, která byla vydána v loňském roce. Jednalo se o publikaci obsahující překlady dokumentů OSN. Taktéž existuje publikace překladů některých dokumentů Rady Evropy. Překlady RE jsou do roku 2013.

K. Laurenčíková vyzvala členy Výboru, aby zaslali návrhy na důležité dokumenty, které by také měly být přeloženy do českého jazyka a týkají se práv dítěte. Následně by byla vhodná další schůzka s ministrem pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu.

Úkoly:

- D. Hovorka zašle tajemnici zmíněné publikace překladů dokumentů OSN a Rady Evropy, které tajemnice následně rozešle členům Výboru
- členové Výboru zašlou tajemnici návrhy na dokumenty, které by bylo vhodné přeložit, a to do 14 dnů

1. Jmenování předsedy Výboru

P. Kalenská sdělila Výboru, že ministři pro lidská práva byl předán návrh na jmenování paní Šimáčkové Laurenčíkové předsedkyní Výboru, který bude v nejbližších dnech pravděpodobně přijat.

2. Podnět k tematické zprávě České školní inspekce Kvalita výchovně-vzdělávací činnosti v zařízeních pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy

D. Hovorka představil návrh podnětu k tematické zprávě České školní inspekce. Hlavní problém spatřuje Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV) v tom, že tematická zpráva ČŠI naprosto přehlíží rozdíl mezi ústavní a ochranou výchovou. Tento problém je dlouhodobý, protože i v praxi rozdíl spočívá pouze v oddělení jednotlivých skupin v jednom zařízení. Také se často v praxi obchází soudnictví ve věcech mládeže a dětem, které páchají čin jinak trestný, se ukládá ústavní výchova místo výchovy ochranné.

Na dotaz P. Kačírkové, proč soudci ukládají místo ochranné výchovy ústavní, odpověděl A. Křístek tím, že ochranná výchova má mnohem vyšší důkazní nároky, a tak uložení ústavní výchovy je mnohem jednodušší. A. Křístek dovysvětlil, že ústavní výchova nemá být formou sankce, nemá být opatřením omezující práva, ale fakticky se k ní tak přistupuje a k dětem v těchto zařízeních se pak přistupuje jako ke zločincům. P. Kačírková projevila obavy, aby děti, kterým je uložena ochranná výchova, neměly pak nálepku zločince. A. Křístek vysvětlil, že naopak pro děti by bylo lepší řízení o činu jinak trestném či trestní řízení, která mají jisté procesní záruky, na rozdíl od řízení o nařízení ústavní výchovy. Také upozornil, že se stávají případy, kdy dítě v 16 letech vykrade např. chaty, vede se s ním trestní řízení, ale zároveň se vede i řízení o ústavní výchově. To je však dvojí trestání, které je naprosto protiústavní.

D. Hovorka uvedl, že v metodice MPSV pro sociální kurátory pro děti je ústavní a ochranná výchova striktně oddělena. Postupem času by se tato skutečnost měla promítnout i do praxe. Krajské úřady na to nyní musí dohlížet.

H. Štěrbová souhlasila, že je velmi problematické, když dítě dostane místo ochranné výchovy výchovu ústavní. Orgány sociálně-právní ochrany tyto návrhy na uložení ústavní výchovy podávají na soud a soudy jim vyhovují. Školská zařízení tuto situaci nemohou rychle ovlivnit. A. Křístek upozornil, že pokud dítě není soudem uznáno vinné, není možné mu uložit ochranné opatření, stejně jako u dospělých pachatelů, kterým nelze uložit trest, když je soud neodsoudí.

M. Ďordž zmínil jednání mezi řediteli ústavů, veřejným ochráncem práv a ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT), na kterém se řešila problematika dětí z domovů v normálních školách. Na tomto jednání byla zmíněna možnost společného projektu, kampaně a zvyšování povědomí jinými způsoby o přístupu vyučujících k dětem s odlišným zázemím. H. Štěrbová o tomto jednání, které se odehrálo před několika lety, nevěděla, a proto na tuto zmínku nemohla nijak reagovat či informaci doplnit.

B. Rittichová sdělila, že Ministerstvo spravedlnosti (MSP) se zdrží hlasování o tomto podnětu. MSP však zdůrazňuje, že nebude měnit zákon tak, aby došlo ke změkčení podmínek pro umístování dětí do ústavní a ochranné výchovy, ani nebude podporovat výklad, který by fakticky rozšiřoval možnosti umístění dětí do ústavní či ochranné výchovy (dříve a ve větším počtu). Ochranná výchova je nejzazší prostředek, opatření, které lze udělit v řízení o činu jinak trestném. Tato tematická zpráva ČŠI je reakcí na kauzy v zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy. Bylo by vhodné vydat informaci o tom, jakým způsobem došlo k nápravě poměrů v daných zařízeních, případně i o tom, zda došlo k vhodné reakci na tyto kauzy v rámci stávajícího systému (jeho jednotlivých složek), zda například došlo k omluvě vůči těmto dětem.

A. Křístek vysvětlil, že děti nemohou žádat náhradu škody, protože nejsou zletilé. Omluva dětem nepomůže, žalobu na náhradu škody nepodá dítě ani rodič, nikdo nenajme advokáta a ani orgány sociálně-právní ochrany (OSPOD) s tím nic dělat nemohou. A. Křístek i B. Rittichová se shodli, že dle jim dostupných informací zřejmě chyby učinily osoby spadající pod kontrolu více rezortů. Ďordž uvedl, že ČŠI to řešila kárným řízením a je možné, že zodpovědní zaměstnanci zůstali na svých pozicích.

K. Laurenčíková navrhla posunout hlasování na zářijové setkání Výboru z důvodu nízké účasti na tomto zasedání. Všichni přítomní členové Výboru souhlasili.

K. Laurenčíková navrhla doplnit odkaz na str. 2 podnětu o zdroje. Tematickou zprávu ČŠI vnímá jako velmi závažná zjištění. V průběhu léta navrhla naformulovat usnesení výboru či dopis Výboru, ve kterém by se zeptal MŠMT, jaká opatření budou přijata v reakci na zjištění ČŠI. Tato opatření musí mít stanoven termín, do kterého budou učiněna, kdo je učiní a jaká ta opatření konkrétně budou. Nestačí jen přijmout akční plán, navýšit personální kapacity či vydat metodický pokyn. M. Ďordžovi chybělo ve zprávě doporučení, snižovat kapacity jednotlivých zařízení. Zařízení mají mít maximálně

20 dětí se skupinami po 6 dětech (tzv. komunitní bydlení). H. Štěrbová na tuto informaci reagovala konstatováním, že jsou nyní zařízení naplněná a chybí pro děti místa.

K. Laurenčíková doporučila vytvořit multidisciplinární skupinu, která by měla problém popsany ve zprávě řešit. Dále problém zprávy spočívá ve směřování silných a slabých stránek. Ve zprávě chybí také jakékoli kvantifikátory. K. Laurenčíková navrhla požádat MŠMT o předložení konkrétního plánu a kroků.

K. Laurenčíková uvedla, že příští rok se bude konat konference pedopsychiatrů, kteří se chtějí věnovat multidisciplinarity. Na konferenci by se mělo probírat i téma vývojových poruch chování. ČŠI vydala další tematickou zprávu – Využívání individuálních výchovných programů v základních školách. Tato zpráva ukazuje, že je tu velký problém. Nikdo se dnes neučí, jak zvládat náročné chování dětí, ani učitelé, ani psychologové.

K. Laurenčíková zmínila několik projektů, které se v budoucnu chystají nebo již práce na nich probíhají a navrhla pozvat osoby, které se na těchto projektech podílejí.

Úkoly:

- tajemnice zašle jménem Výboru dotaz MŠMT, jaká konkrétní opatření MŠMT chystá v reakci na tematickou zprávu ČŠI (Kvalita výchovně-vzdělávací činnosti v zařízeních pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy)
- K. Laurenčíková zašle tajemnici informace o projektech a kontakty na osoby, které by chtěla pozvat na příští zasedání Výboru

3. **Zpráva o postupu ve sjednocení péče o ohrožené děti – Záměr právní úpravy sjednocení služeb sociální prevence, služeb poskytujících pobytovou péči dětem, služeb sociálně zdravotních nebo výchovných a dalších služeb pro ohrožené děti a jejich rodiny v působnosti MPSV, MŠMT a MZd do působnosti MPSV, zavedení věkové hranice, před jejímž dosažením není možné děti umísťovat do zařízení kolektivní péče**

D. Hovorka představil Výboru Záměr (viz bod 3), který byl vytvořen na základě úkolu uloženému MPSV usnesením vlády podzim 2016. Je nutné sjednotit služby sociální a služby, které jsou součástí ústavní výchovy. Je nutné sjednocení zákonné i rezortní úpravy. Do jednoho zákona by to nebylo vhodné, protože tři různá ministerstva by byla oprávněna k výkladu jednoho zákona atd. Nestačí tedy sjednotit do jednoho zákona, pokud zůstane rezortní rozdělení. MPSV diskutovalo i s kraji. Příští týden proběhne vypořádání zásadních připomínek k tomuto Záměru. Snad se vláda do konce svého období dostane k projednání tohoto materiálu. K. Laurenčíková uvedla, že Akční plán k Národní strategii ochrany práv dětí se nejspíše podaří schválit na příštím jednání vlády. D. Hovorka doplnil, že jediná změna Akčního plánu je provedena v předkládací zprávě k bodu sjednocení. Byla doplněna informace, že se bude jednat o postupné sbližování zákonné úpravy a sbližování systému.

M. Ďord' uvedl, že MŠMT nyní nemá žádnou strategii ani koncepci týkající se školských zařízení. H. Štěrbová slíbila, že předá tuto informaci a dále uvedla, že je nová verze záměru koncepce, ale jedná se pouze o vnitřní dokument, který není veřejně přístupný. Ďord' upozornil, že záměr koncepce není dostatečný, neobsahuje úkoly s termíny pro splnění. H. Štěrbová sdělila, že se na tento problém zeptá a na příštím zasedání sdělí zjištěnou informaci.

Úkoly:

- tajemnice informuje členy Výboru o schválení Akčního plánu Národní strategie ochrany práv dětí a Záměru
- H. Štěrbová zjistí, zda se bude připravovat koncepce či strategie rozvoje školských zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, která by stanovila konkrétní úkoly s termíny jejich plnění

4. Informace o podnětu k obětem trestných činů – dětí

P. Kalenská informovala Výbor o pracovní schůzce k podnětu k dětským obětem trestných činů, která se uskutečnila dne 13. června 2017. Na této schůzce byl diskutován návrh paní Z. Duškové z Dětského krizového centra zlepšit ochranu dětských obětí před zahájením, v průběhu a po skončení trestního řízení. K návrhu se vyjádřila zástupkyně Ministerstva spravedlnosti paní Magová, která členům pracovní skupiny doporučila učinit v návrhu změny, aby bylo možné s návrhem dále pracovat. Členové pracovní skupiny se dohodli, že budou na návrhu dále pracovat a znovu ho se zástupci MSp zkonzultují.

A. Křístek doplnil, že některé problémy jsou systémové a ty stačí dobře doargumentovat, ale některé problémy spočívají v praxi, nikoli v zákoně. P. Kalenská navrhla, že by bylo možná užitečné požádat MSp o informace, kolik bylo nezletilých obětí a kolik z nich požádalo o zastoupení, domáhalo se náhrady škody apod. B. Rittichová slíbila, že se zeptá, zda těmito informacemi MSp disponuje či je může získat.

K. Laurenčíková sdělila, že je důležité, aby vznikl do konce roku 2017 aspoň podnět Výboru, kdyby nebylo možné do té doby přijmout podnět Rady pro lidská práva. Do podnětu by se mohlo vložit i doporučení k měkkým opatřením. K. Laurenčíková navrhla do pracovní skupiny k tomuto tématu pozvat i vrchní metodičku Policie paní Kalouskovou. B. Rittichová navrhla pozvat i odborníky z Kanceláře vládního zmocněnce pro zastupování ČR před ESLP.

Úkoly:

- pracovní skupina přepracuje návrh a následně uspořádá další schůzku se zástupci MSp v první polovině září 2017
- B. Rittichová zjistí, zda by bylo možné dodat informace o počtu dětských obětí, kolik z nich požádalo o zastoupení, domáhalo se náhrady škody apod.
- tajemnice pozve do pracovní skupiny paní Kalouskovou, pana Hovorku, zástupce KVZ (zajistí B. Rittichová)

5. Nové dokumenty Rady Evropy - prezentace

P. Kalenská seznámila členy Výboru se třemi dokumenty, na které byli upozorněni členové Výboru Rady Evropy pro práva dítěte (CAHENF), které byly vytvořeny v roce 2017 a dotýkají se práv dítěte. Prvním dokumentem je Strategie Eurochildu participace dítěte (Eurochild Child Participation Strategy), která stanovuje pravidla a způsob zapojení dětí do činností Eurochildu. Druhým dokumentem je Tematická zpráva o migrujících a uprchlických dětech připravená Zvláštním zpravodajem Generálního tajemníka Rady Evropy pro migraci a uprchlictví (T. Boček). Třetím dokumentem, který bude představen až na příštím zasedání Výboru, je Zvláštní zpráva Lanzarotského výboru Rady Evropy (Lanzarote Committee) ohledně ochrany dětí dotčených uprchlickou krizí před sexuálními vykořisťováními a zneužíváním.

Úkoly:

- tajemnice zašle nové dokumenty RE Výboru
- tajemnice kontaktuje T. Bočka a zkusí zajistit schůzku s členy Výboru (není nutné na zasedání Výboru)

6. Různé

P. Kalenská podala zprávu o konání Semináře k možnosti zřízení nezávislé instituce na ochranu práv dítěte, která se konala na Úřadě vlády dne 30. května 2017 a na níž byli všichni členové Výboru zváni. V návaznosti na tento seminář bude vypracován detailní návrh zřízení dětského ombudsmana, který by měl být představen odborné veřejnosti v září 2017. Tajemnice Výboru požádala členy Výboru, aby se do příprav detailního návrhu zapojili.

P. Kalenská informovala členy Výboru o vývoji podnětu k právům dětí mladších 15 let v řízení o činu jinak trestném (podnět Rady pro lidská práva ze dne 4. 5. 2015). Dne 12. června 2017 se konalo Kolegium expertů k výkonu rozsudků ESLP a provádění Úmluvy. Na tomto setkání vyplynulo, že proti této změně se staví Nejvyšší státní zastupitelství, které je toho názoru, že stávající právní úprava je v souladu se závazky plynoucími z Úmluvy. Legislativní odbor Ministerstva spravedlnosti byl taktéž názoru, že rozhodnutí Blokhin nelze bez dalšího převést do českého právního prostředí. Nyní se tedy čeká na výsledek kolektivní stížnosti International Commission of Jurist proti České republice (č. 148/2017), kterou se zabývá Evropský výbor pro sociální práva. Kolegium doporučilo vládnímu zmocněnci vytvoření pracovní skupiny, v jejímž rámci by byla problematika dále diskutována a navržena vhodná opatření.

B. Rittichová informovala Výbor o přijetí novely občanského soudního řádu Poslaneckou sněmovnou, ke kterému došlo předchozí den. V novele zůstaly významné body jako šesti měsíční lhůta či nemožnost zastupovat dítě u soudu tím orgánem právní ochrany dětí, který podával k soudu návrh na nařízení ústavní výchovy. Na příštím zasedání B. Rittichová seznámí Výbor s přijatou novelou podrobněji.

P. Kalenská seznámila členy Výboru s akcemi, které se budou konat v září 2017. Jedná se o dvě konference, a to konference pořádaná MPSV (11. – 12. 9. 2017 Detence dětí v zařízeních sociální péče) a KVZ (25. – 26. 2017 Immigration Detention of Children: Coming to a Close?).

Úkoly:

- členové Výboru zašlou tajemnici svá doporučení a návrhy týkající se dětského ombudsmana – jaké by měl mít pravomoci a působnost
- tajemnice zašle členům Výboru podklad k případu Blokhin proti Rusku na Kolegium expertů konané dne 12. 6. 2017, a bude dále informovat o činnosti Kolegia, zda ustanoví pracovní skupinu k této otázce
- tajemnice zašle členům Výboru pozvánky na konference MPSV a KVZ
- B. Rittichová na příštím zasedání Výboru seznámí Výbor s přijatou novelou OSŘ

Termín příštího zasedání Výboru bude teprve upřesněn.

Zapsala: P. Kalenská